

**ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN**

Nguyễn Hữu Hòa

**CHÍNH QUYỀN CẤP TỈNH
TRONG CƠ CHẾ PHÂN CẤP QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC
GIỮA TRUNG ƯƠNG VÀ ĐỊA PHƯƠNG
Ở TỈNH BÌNH DƯƠNG GIAI ĐOẠN 1997 - 2017**

Chuyên ngành: Chính trị học

Mã số: 62 31 02 01

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

Hà Nội – 2020

Công trình được hoàn thành tại: Trường Đại học Khoa học Xã hội và
Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội

Người hướng dẫn khoa học:

Người hướng dẫn 1: GS.TS. Đỗ Quang Hưng

Người hướng dẫn 2: PGS.TS. Nguyễn Văn Hiệp

Phản biện:

Phản biện:

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng cấp Đại học Quốc gia chấm
luận án tiến sĩ họp tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn
– Đại học Quốc Gia Hà Nội vào hồi giờ ngày tháng
năm

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam

- Trung tâm Thông tin - Thư viện, Đại học Quốc gia Hà Nội

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đề tài luận án được lựa chọn bởi những lý do chính như sau:

Thứ nhất, phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền địa phương là một trong những nội dung luôn được quốc gia trên thế giới quan tâm. Ở Việt Nam phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền địa phương nói chung, cấp tỉnh nói riêng càng được chú trọng hơn trong bối cảnh xây dựng nhà nước pháp quyền dân chủ, đổi mới, phát triển kinh tế, xã hội và hội nhập quốc tế. Bởi chính quyền cấp tỉnh là cấp chiến lược ở địa phương trực tiếp quyết định những vấn đề của tỉnh dựa trên quy định của Hiến pháp và pháp luật, góp phần vào xu hướng phát triển chung của đất nước.

Thứ hai, chính quyền cấp tỉnh ở Việt Nam đã phát huy tính tích cực, sáng tạo trong thực thi cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương, đã mang lại những kết quả nhất định. Nhưng trên tổng thể việc phân cấp cho chính quyền cấp tỉnh trong quản lý nhà nước chưa thật rõ ràng, còn biểu hiện phân tán, cào bằng giữa các loại hình địa phương, trách nhiệm và thẩm quyền giữa các bộ, ngành Trung ương và địa phương còn chùng chéo, trùng lặp, còn mang dáng dấp của hình thức “phân khúc” trong công việc. Thậm chí Trung ương được ví như “bảo mẫu” của địa phương hoặc còn quan niệm chính quyền địa phương là “cánh tay nối dài” quyền lực của Trung ương. Điều đó đã tạo ra cho chính quyền địa phương tâm lý dựa dẫm, ỷ lại, thiếu tính chủ động trong tổ chức, điều hành mọi hoạt động thực tiễn ở địa phương. Do đó, cần khắc phục những hạn chế và đặt chính quyền cấp tỉnh vào đúng vị trí, vai trò của nó ở địa phương.

Thứ ba, tỉnh Bình Dương có vị trí quan trọng trong Vùng kinh tế trọng điểm phía Nam. Ngay khi được tái thành lập (01/01/1997), chính quyền cấp tỉnh của Bình Dương đã tiên phong phát triển mô hình khu công nghiệp tập trung, nhưng tỉnh chỉ “xin cơ chế, không xin cấp kinh phí” từ Trung ương. Tỉnh Bình Dương đã phát huy mạnh mẽ tính năng động, sáng tạo, tự chịu trách nhiệm trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương. Đặc biệt, tỉnh Bình Dương được Trung ương đánh giá là một trong số ít địa phương có tốc độ phát triển kinh tế nhanh nhất cả nước. Trên nền tảng đó Đảng bộ, chính quyền, nhân dân tỉnh đang phấn đấu quyết tâm xây dựng thành công “thành phố thông minh” Bình Dương, góp phần vào sự nghiệp phát triển chung của đất nước.

Thứ tư, mặc dù đã phát huy được vai trò, vị trí ở địa phương, nhưng trong thực tiễn hoạt động chính quyền cấp tỉnh ở Bình Dương gặp những khó khăn, vướng mắc nhất định bởi những tồn tại, hạn chế của cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương như trên đã đề cập. Đồng thời, với “độ mở” về phát triển kinh tế, xã hội như hiện nay của tỉnh đòi hỏi chính quyền cấp tỉnh Bình Dương phải năng động, sáng tạo hơn nữa trong quyết định, tìm hướng đi bền vững cho địa phương trong thời gian tới. Do đó, việc nghiên cứu lý luận phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương, những hoạt động thực tiễn trong 20 năm qua của chính quyền cấp tỉnh Bình ở Dương nhằm góp phần tổng kết, đánh giá tính đúng đắn, phù hợp cũng như làm rõ những bất cập, vướng mắc, hạn chế trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền cấp tỉnh là vấn đề vừa mang tính lý luận và thực tiễn sâu sắc.

Với những lý do trên, tôi chọn đề tài “***Chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương ở tỉnh Bình Dương giai đoạn 1997 - 2017***” làm đề tài luận án tiến sĩ chuyên ngành Chính trị học.

2. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích

- Phân tích lý luận và thực tiễn thực hiện phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương ở tỉnh Bình Dương kể từ khi tái thành lập và đi vào hoạt động.

- Đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong thời gian tới.

2.2. Nhiệm vụ

- Tổng quan về tình hình nghiên cứu liên quan đến vấn đề phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền địa phương nói chung và cấp tỉnh nói riêng ở Việt Nam.

- Trình bày cụ thể một số vấn đề mang tính cơ sở lý luận, pháp lý cũng như những mục tiêu, nguyên tắc trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương với chính quyền địa phương cụ thể là cấp tỉnh.

- Làm rõ những thành công và hạn chế trong thực hiện cơ chế phân cấp chính quyền địa phương giữa Trung ương và địa phương ở tỉnh Bình Dương qua 20 năm (1997 - 2017).

- Rút ra những nhận định và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực thi cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của chính quyền tỉnh Bình Dương trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Chính quyền cấp tỉnh Bình Dương thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Về nội dung: Hoạt động của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương.

- Về không gian: Nghiên cứu thực hiện cơ chế phân cấp QLNN trên địa bàn tỉnh Bình Dương.

- Về thời gian: Từ năm 1997 đến 2017.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

Đề tài được thực hiện trên nền tảng phương pháp luận Chủ nghĩa Mác - Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh và các quan điểm của Đảng cộng sản Việt Nam về hoạt động của chính quyền địa phương trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng các phương pháp như:

- *Phương pháp logic - lịch sử*: phân tích hệ thống chính trị, cấu trúc, chức năng của chính quyền nhà nước, phân tích chính sách...

- *Phương pháp thống kê, xử lý số liệu*: phương pháp này được dùng xen kẽ trong một số phần của luận án, giúp NCS đưa ra những số liệu, minh chứng cần thiết cho nhận định, đánh giá.

Ngoài ra, NCS còn sử dụng các phương pháp nghiên cứu liên ngành để tổng kết thực tiễn, làm rõ mối quan hệ giữa lý luận và thực tiễn, dùng lý luận để soi rọi thực tiễn; ngược lại lấy thực tiễn để đối chiếu, kiểm chứng lý luận, làm sáng tỏ thêm cơ sở lý luận.

Ngoài ra, luận án cũng sử dụng một số phương pháp bổ trợ khác để giải quyết những vấn đề cụ thể trong quá trình nghiên cứu.

5. Đóng góp mới của luận án

- Góp phần làm sáng rõ mối quan hệ giữa Trung ương và địa phương từ thực tiễn thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước ở tỉnh Bình Dương.

- Đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương

- Luận án có thể được dùng làm tài liệu tham khảo cho sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh ngành Chính trị học, quản lý nhà nước và những người quan tâm đến vấn đề nghiên cứu.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn

- Luận án góp phần hoàn thiện cơ sở lý luận vấn đề phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương nói chung, cấp tỉnh nói riêng ở Việt Nam trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Nhấn mạnh và khẳng định hơn về tầm quan trọng của chính quyền cấp tỉnh trong mọi hoạt động điều hành ở địa phương.

- Trên cơ sở nghiên cứu thực tiễn ở tỉnh Bình Dương, luận án nêu ra một số nhận định, những kiến nghị, giải pháp có cơ sở khoa học nhằm nâng cao hơn nữa hiệu quả thực thi cơ chế phân cấp quản lý nhà nước trên địa bàn tỉnh Bình Dương. Đề tài có thể làm tài liệu tham khảo cho những vấn đề có liên quan.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, phần Nội dung của luận án gồm 4 chương:

Chương 1. Tổng quan tình hình nghiên cứu

Chương 2. Cơ sở lý luận và địa vị pháp lý của chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương

Chương 3. Chính quyền cấp tỉnh ở Bình Dương thực thi cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giai đoạn 1997 - 2017

Chương 4. Quan điểm và giải pháp nâng cao hiệu quả thực thi cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của chính quyền cấp tỉnh ở Bình Dương.

Chương 1.

TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. Những nghiên cứu trong nước liên quan đến luận án

1.1.1. Nhóm công trình nghiên cứu lý luận phân cấp quản lý nhà nước

Nhóm công trình này có những nghiên cứu đáng chú ý sau: công trình *Phân cấp quản lý nhà nước - lý luận và thực tiễn* của Võ Kim Sơn (2004), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Phân cấp quản lý nhà nước* của Phạm Hồng Thái, Nguyễn Đăng Dung, Nguyễn Ngọc Chí (đồng chủ biên) (2011), Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội; *Phân cấp quản lý trong hệ thống hành chính nhà nước của chính quyền địa phương* của Bùi Đức Kháng (2006), Nxb. Tư pháp, Hà Nội; Nguyễn Minh phương (2014), Báo cáo kết quả nghiên cứu đề tài khoa học cấp bộ *Cơ sở khoa học hoàn thiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước đáp ứng yêu cầu cải cách hành chính nhà nước*, Hà Nội; *Về phân định thẩm quyền giữa chính quyền trung ương và chính quyền địa phương tại Việt Nam hiện nay* của Nguyễn Văn Cương (2015) (chủ biên), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. *Cải cách hành chính nhà nước lý luận và thực tiễn* của Nguyễn Hữu Hải (2016), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Cải cách hành chính địa phương lý luận và thực tiễn* của Tô Tử Hạ, Nguyễn Hữu Trì, Nguyễn Hữu Đức (đồng chủ biên) (1998), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; Công trình *Những vấn đề lý luận và thực tiễn về chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay* của Lê Minh Thông, Vũ Như Phát (đồng chủ biên) (2002), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

1.1.2. Nhóm các công trình nghiên cứu thực trạng phân cấp quản lý nhà nước

Nhóm công trình này với những công trình nghiên cứu sau: *Chính quyền địa phương với việc đảm bảo thi hành Hiến Pháp và pháp luật* của Trương Đắc Linh (2003), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Tìm hiểu về chính quyền địa phương các cấp* của Nguyễn Thị Kim Thoa, (2005), Nxb. Tư pháp, Hà Nội; *Một số vấn đề về hoạt động của tổ chức chính quyền địa phương hiện nay của Tổ chức chính quyền địa phương theo Hiến pháp nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013* của Nguyễn Minh Đoàn (2015), Nxb. Hồng Đức, Hà Nội. *Tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay* của Trương Thị Hồng Hà (chủ biên) (2017), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; Công trình *Chức năng giám sát của Hội đồng nhân dân* tác giả Nguyễn Đăng Dung (2016), Nxb. Tư Pháp, Hà Nội. *Chất lượng hoạt động của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh theo yêu cầu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa* của Nguyễn Nam Hà, (2013), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Về tác động của phân cấp quản lý đến địa vị pháp lý của chính quyền địa phương trong bối cảnh đổi mới tổ chức hoạt động bộ máy nhà nước* tác giả Trần Thị Diệu Oanh (2013), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

Ngoài ra còn một số bài nghiên cứu của các nhà khoa học đăng trên các tạp chí chuyên ngành.

1.1.3. Nhóm các công trình nghiên cứu về tỉnh Bình Dương liên quan đến đề tài luận án

Các giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả quản lý hành chính nhà nước đối với các cụm công nghiệp trên địa bàn tỉnh Bình Dương từ nay đến năm 2010 tác giả Bùi Đức Kháng, (2006) Báo cáo tổng kết đề tài nghiên cứu khoa học, Thành phố Hồ Chí Minh; *Bình Dương thời đổi mới* của Ban tuyên giáo tỉnh Bình Dương (2002), Nxb. Thanh Niên; *Bình Dương thế và lực mới trong thế kỷ XXI* của Chu Viết Luân (2003), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Lịch sử chính quyền nhân dân tỉnh Bình Dương 1945-2005* tác giả UBND tỉnh Bình Dương (2014), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Sự chuyển biến kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương 1945-2007* tác giả Nguyễn Văn Hiệp (2011), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Bình Dương 20 năm phát triển* tác giả Hội khoa học lịch sử tỉnh Bình Dương (2015), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *20 năm đô thị hóa Nam bộ lý luận và thực tiễn* tác giả Tôn Nữ Quỳnh Trân, Nguyễn Văn Hiệp (đồng chủ biên), (2015), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; Báo cáo kết quả nghiên cứu đề tài khoa học cấp tỉnh *Sinh kế dân nghèo và công cuộc giảm nghèo ở Bình Dương* của Nguyễn Văn Hiệp (2019), Bình Dương; *Phúc lợi xã hội - hiện trạng và mức độ tiếp cận của công nhân nhập cư tại các khu công nghiệp tỉnh Bình Dương* tác giả Nguyễn Đức Lộc, Nguyễn Văn Hiệp (đồng chủ biên) (2015), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Kỷ yếu Hội thảo khoa học cấp quốc gia Công nghiệp hóa, đô thị hóa qua thực tiễn ở Bình Dương* do Hội đồng Lý luận Trung ương, Tỉnh ủy Bình Dương tổ chức (2015), Bình Dương; *Địa chí Bình Dương* (tập 3) của UBND tỉnh Bình Dương (2010), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Kỷ yếu Hội thảo khoa học*

cấp quốc gia *Bình Dương - 20 năm phát triển và hội nhập 1997 – 2017; Vai trò của công tác quản trị địa phương đối với sự phát triển bền vững Vùng kinh tế trọng điểm phía Nam* do Trường Đại học Thủ Dầu Một, Trường Đại học khoa học xã hội và nhân văn thành phố Hồ Chí Minh, Hội khoa học lịch sử Bình Dương, Học viện cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức (2016), Bình Dương.

1.2. Những công trình nghiên cứu ngoài nước về chính quyền và chính quyền địa phương ở một số nước trên thế giới

Chính quyền địa phương của Thụy Điển - truyền thống và cải cách của Soren Haggroth, Kai KronVall, Curt Riberdah và Karin Rudebeck (do Victor Kayfest dịch), (2002), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Nhà nước trong một thế giới đang chuyển đổi* của Ngân hàng thế giới (1998), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Phục vụ và duy trì: cải thiện hành chính công trong một thế giới cạnh tranh* tác giả S.Chiavo - Campo và P.S.A.Sundaram (2003), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Phân cấp quản lý hành chính - chiến lược cho các nước đang phát triển* của J.M.Cohen và S.B.Peterson (2002), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội; *Phân cấp ở Đông Á - để chính quyền địa phương phát huy tác dụng* của Ngân hàng thế giới (2005), Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội; *Trao quyền trong thực tế: Từ phân tích đến thực hiện* của Ngân hàng Thế giới (2006), Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội; *Chính quyền địa phương trong quá trình phát triển đô thị ở Việt Nam - Tiến triển, phương tiện và hạn chế của chính quyền địa phương* của tác giả David AlBrecht, Hervé Hocquard và Philippe Papin (do Mạc Thu Hương chuyển ngữ) (2010), Nxb. Tri Thức, Hà

Nội; Công trình *Chính thể đại diện* của John Stuart Mill, (do Nguyễn Văn Trọng và Bùi Văn Nam Sơn dịch) (2007), Nxb. Tri Thức, Hà Nội; Công trình *Xây dựng và điều chỉnh quan hệ giữa chính quyền trung ương và địa phương* (中央与地方政府关系建构与调谐) của Kim Thái Quân, Triệu Huy do nhà xuất bản Nhân dân Quảng Đông phát hành, (2005); *Nghiên cứu chính quyền địa phương Trung Quốc* (中国地方政府学) tác giả Thẩm Vinh Hoa (2006), Nxb. Khoa học xã hội Văn Hiến, Trung Quốc; *Chính quyền địa phương Trung Quốc đương đại* (当代中国地方政府) của Châu Bình (chủ biên) (2010), Nxb. Giáo dục Đại học, Trung Quốc; Công trình nghiên cứu *Chính quyền địa phương và quản trị thất nghiệp* (地方政府与失业治理) của Đặng Tiểu Minh, Lý Nghiệp Hưng, (2004), Nxb. Khoa học xã hội Trung Quốc.

Nhóm công trình này còn có một số bài nghiên cứu của tác giả Việt Nam được đăng trên các tạp chí chuyên ngành.

1.3. Đánh giá về tình hình nghiên cứu và những vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

1.3.1. Đánh giá tình hình nghiên cứu

Sau khi tổng hợp, tham khảo các công trình, tài liệu đã công bố liên quan đến luận án, tác giả rút ra một số nhận xét như sau:

Một là, các nhóm tài liệu hầu hết đã trình bày những khái niệm về phân cấp, phân quyền, tản quyền, chính quyền địa phương, quyền lực nhà nước...Cũng như đi sâu vào nghiên cứu vị trí, đặc điểm, vai trò, chức năng của các cấp chính quyền địa phương trong

xu thế phân cấp quản lý nhà nước hiện nay ở Việt Nam. Chỉ ra mối quan hệ giữa Trung ương với địa phương qua các thời kỳ. Một số công trình nghiên cứu phân tích những thực trạng về tổ chức, hoạt động của chính quyền địa phương.

Hai là, các công trình nghiên cứu về Bình Dương hầu hết đều cho rằng tốc độ phát triển kinh tế, xã hội của địa phương này là một sự đột phá “thần kỳ” và là điểm sáng của cả nước bởi cơ chế thoáng, chính sách mở, linh hoạt, tích cực, chủ động khi được phân cấp bởi Trung ương. Điều đó cho thấy tính cần thiết của cải cách hành chính, những nỗ lực của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong khắc phục những khó khăn, phát huy thế mạnh để vươn xa hơn. Đây là những kiến thức quý báu, làm cơ sở lý luận và thực tiễn để tác giả luận án có thể nghiên cứu sâu hơn về quá trình thực hiện cơ chế phân cấp trong quản lý nhà nước ở Bình Dương.

Ba là, các công trình nghiên cứu ngoài nước đều khẳng định quá trình phân cấp quản lý nhà nước được xem là một quá trình phi tập trung hóa, nhấn mạnh đến chế độ tự quản, tự trị nhằm tạo cơ chế chủ động, tích cực đáp ứng sự mong cầu của người dân vào cơ quan quyền lực nhà nước ở địa phương. Đặc biệt là sự phân định và chịu trách nhiệm cũng như sẵn sàng “ứng phó” với những phát sinh của chính quyền địa phương với tất cả các vấn đề ở đó. Từ đó thúc đẩy Trung ương phải phân cấp và trao quyền lực ở một phạm vi nhất định cũng như phải kiểm soát những hoạt động, hành vi của chính quyền địa phương.

Các công trình nghiên cứu trên có giá trị tham khảo và đặt nền tảng lý luận, quan điểm tiếp cận, đánh giá về phân cấp quản lý nhà nước cũng như thực hiện cơ chế phân cấp quản lý đối với chính quyền cấp tỉnh của một địa phương đang phát triển như Bình Dương.

1.3.2. Một số vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Phân cấp quản lý nhà nước ở Việt Nam hiện nay có đối tượng nghiên cứu tương đối rộng. Từ góc độ Chính trị học Luận án cần làm rõ những nội dung khoa học sau:

- Phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương cần được nghiên cứu toàn diện đáp ứng đòi hỏi của nền kinh tế thị trường và sự phát triển của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Trên thực tế, trong một chừng mực nhất định các khái niệm xung quanh vấn đề phân cấp quản lý, phân quyền, ủy quyền, chính quyền địa phương... chưa có sự thống nhất về nhận thức bởi còn nhiều cách hiểu khác nhau. Làm rõ nội hàm của những khái niệm đa nghĩa này cũng là vấn đề tiếp tục giải quyết trong quá trình nghiên cứu của luận án.

- Trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương đối với chính quyền các cấp đặc biệt là cấp tỉnh nhằm mở rộng thẩm quyền của chính quyền địa phương trong quyết các vấn đề trên địa bàn. Đồng thời cũng chính là phát huy vị trí, vai trò, tính chủ động, tích cực, tính sáng tạo, tự chịu trách nhiệm và phát huy được thế mạnh riêng của từng địa phương ở phạm vi cấp tỉnh. Cho nên việc phân cấp và thực hiện nhiệm vụ được phân cấp của chính quyền địa phương phải đảm bảo được quản lý tập trung, thống nhất, nâng cao

hiệu quả quản lý cũng như thúc đẩy phát triển kinh tế, xã hội ở địa phương cụ thể, đây cũng là mục tiêu xuyên suốt mà quá trình nghiên cứu luận án cần tiếp tục làm rõ.

- Sự phát triển toàn diện về kinh tế, xã hội của Bình Dương sau 20 năm là kết quả thực hiện cơ chế quản lý mà Trung ương phân cấp cho chính quyền cấp tỉnh Bình Dương. Đến hiện nay chưa có công trình độc lập nào nghiên cứu một cách toàn diện và hệ thống về nội dung này. Qua nghiên cứu, làm rõ hơn tính độc lập tương đối trong mối tương quan giữa Trung ương và chính quyền địa phương vừa đúng nguyên tắc quyền lực nhà nước là thống nhất, vừa linh hoạt tạo điều kiện để phát huy và thể hiện vai trò của chính quyền cấp tỉnh. Đề xuất những giải pháp nhằm tăng cường hơn nữa tính tích cực, chủ động trong quản lý nhà nước của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong thời gian tới. Đó là cũng mục tiêu và nhiệm vụ xuyên suốt mà luận án cần làm rõ trên góc độ Chính trị học.

Chương 2.

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ ĐỊA VỊ PHÁP LÝ VỀ CHÍNH QUYỀN CẤP TỈNH TRONG CƠ CHẾ PHÂN CẤP QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC GIỮA TRUNG ƯƠNG - ĐỊA PHƯƠNG

2.1. Cơ sở lý luận về phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền cấp tỉnh

2.1.1. Khái niệm phân cấp quản lý và phân quyền quản lý nhà nước

Thuật ngữ quản lý được sử dụng rộng rãi trên tất cả các lĩnh vực và phương diện của đời sống xã hội. Hoạt động quản lý nhà

nước mang tính đặc biệt của xã hội được hiểu theo hai nghĩa: nghĩa rộng là toàn bộ hoạt động của bộ máy các cơ quan quyền lực nhà nước; nghĩa hẹp thì quan niệm đó là một hoạt động mang tính hướng dẫn người dân chấp hành pháp luật tức là chỉ có sự hiện hữu của hoạt động hành pháp. Tóm lại, quản lý nhà nước là hoạt động thực thi quyền lực nhà nước được thực hiện bởi các cơ quan công quyền trong bộ máy nhà nước để thiết lập trật tự ổn định và phát triển xã hội theo những mục tiêu mà đảng cầm quyền đã xác định.

2.1.1.2. Khái niệm phân cấp quản lý nhà nước

Phân cấp quản lý nhà nước là cách thức quản lý và xác định rõ chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn cũng như tự chịu trách nhiệm của các cơ quan thực thi quyền hành pháp từ Trung ương đến CQĐP các cấp trong quản lý nhà nước về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội; đồng thời, phải dựa vào đặc điểm, tính chất, năng lực của mỗi cấp để vừa phát huy được tính chủ động, sáng tạo và thế mạnh của mình vừa đảm bảo được nguyên tắc tập trung dân chủ trong quản lý nhà nước.

2.1.1.3. Khái niệm cơ chế phân cấp quản lý nhà nước

Cơ chế phân cấp quản lý nhà nước là những nguyên lý, nguyên tắc, cách thức hay phương thức trong thực hiện phân cấp quản lý hoặc là cách thức theo đó là một quá trình được thực hiện. Cơ chế phân cấp có mối quan hệ mật thiết với hệ thống thể chế phân cấp và được chi phối bởi nhiều yếu tố như: điều kiện nhân lực, tài chính, môi trường.

2.1.1.4. Khái niệm phân quyền quản lý nhà nước

Phân quyền quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương là sự phân định phạm vi tiếp nhận, sử dụng quyền lực của nhân dân trao cho các cấp chính quyền.

2.1.2. Mối quan hệ giữa Trung ương và chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương

2.1.2.1. Quan niệm về chính quyền Trung ương

Chính quyền Trung ương là cấp chính quyền nhà nước cao nhất của quốc gia, được thành lập trên nền tảng ý chí, nguyện vọng của nhân dân và được quy định cụ thể bởi Hiến pháp, pháp luật. Nhằm thiết lập quyền lực thống nhất, tối cao trên phạm vi toàn lãnh thổ; trong quá trình tổ chức, hoạt động đảm bảo thực thi chính sách quốc gia vì lợi ích chung của nhân dân.

2.1.2.2. Về chính quyền cấp tỉnh

Chính quyền cấp tỉnh là một thiết chế nhà nước với tư cách pháp nhân công quyền được nhân dân địa phương trực tiếp hoặc gián tiếp bầu ra và hoạt động trên phạm vi lãnh thổ - hành chính nhất định, chức năng cơ bản là tổ chức thực hiện các quyết định của Đảng bộ tỉnh và cấp Trung ương. Đồng thời giải quyết, điều hành, quản lý toàn diện trên các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương nhằm phù hợp với những quy định của Hiến pháp, pháp luật và ý chí, nguyện vọng của cư dân trên địa bàn.

2.1.2.3. Mục tiêu phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền cấp tỉnh

Nhằm làm giảm gánh nặng quản lý nhà nước nói chung và làm tăng tính chủ động và tích cực của chính quyền cấp tỉnh đối với mọi hoạt động diễn ra ở địa phương.

2.1.2.4. Một số nguyên tắc hoạt động của chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước

Thứ nhất, thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ, quản lý xã hội bằng pháp luật theo quy định.

Thứ hai, đảm bảo tính minh bạch và tinh thần phục vụ của nhân dân của chính quyền cấp tỉnh.

Thứ ba, mọi vấn đề của địa phương đều được nêu công khai, bàn bạc, thảo luận và lấy ý kiến cho phù hợp với tình hình thực tế của địa phương.

Thứ tư, Ủy ban nhân dân các cấp, trước hết là cấp tỉnh hoạt động theo chế độ tập thể kết hợp với nhiệm vụ, trách nhiệm, quyền hạn của người đứng đầu là Chủ tịch Ủy ban nhân dân.

2.1.3. Một số hình thức của phân cấp quản lý nhà nước

2.1.3.1. Tản quyền

Tản quyền là hình thức quản lý dựa trên nguyên tắc tổ chức quyền lực nhà nước theo vùng, lãnh thổ.

2.1.3.2. Ủy quyền

Nội hàm của ủy quyền là việc chuyển quyền điều hành, quyền quyết định công việc cụ thể từ chủ thể cấp cao cho chủ thể cấp thấp hơn.

2.1.3.3. Tự quản

Tự quản là việc tự quản lý và quyết định một cách độc lập tương đối trong một số lĩnh vực, phạm vi nhất định của chính quyền địa phương khi được CQTW hay chính quyền cấp trên giao cho.

2.2. Địa vị pháp lý và thẩm quyền của chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước

2.2.1. Địa vị pháp lý của chính quyền cấp tỉnh

Chính quyền cấp tỉnh là một thiết chế nhà nước vững chắc ở phạm vi một tỉnh do nhân dân trực hay gián tiếp bầu ra, có vai trò thực hiện các lĩnh vực mà Trung ương phân cấp cho, quyết định nhiều vấn đề trên địa bàn theo quy định Hiến pháp, pháp luật.

2.2.2. Một số yếu tố tác động đến quá trình phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền cấp tỉnh

Thứ nhất, sự chỉ đạo, lãnh đạo trực tiếp của Đảng cầm quyền: đây là nhân tố quan trọng tác động mạnh mẽ đến tư tưởng phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền cấp tỉnh cũng như các cấp khác ở địa phương.

Thứ hai, quy mô quản lý của chính quyền Trung ương: quy mô quản lý tức là mức độ rộng lớn về mặt tổ chức của nhà nước trong quá trình điều hành và quản lý các vùng, lãnh thổ của quốc gia.

Thứ ba, năng lực quản lý nhà nước của chính quyền địa phương cấp tỉnh: năng lực này là tổng hòa của năng lực tự chủ về ngân sách, năng lực của đội ngũ cán bộ, công chức, năng lực hoạch định và thực thi chính sách công, năng lực cung ứng các dịch vụ công và các năng lực quản trị khác.

Thứ tư, tác động của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế: thực tiễn khi điều hành xây dựng và phát triển nền kinh tế mới đã tác động đến các cấp chính quyền ở địa phương nhất là chính quyền cấp tỉnh.

Thứ năm, tác động bởi các yếu tố địa lý, truyền thống lịch sử, văn hóa của mỗi địa phương: chính quyền cấp tỉnh được xác lập trên phạm vi không gian nhất định và cụ thể.

2.2.3. Thẩm quyền và trách nhiệm của chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước trên một số lĩnh vực

2.2.3.1. Xây dựng quy hoạch, kế hoạch và đầu tư phát triển địa phương

Chính quyền cấp tỉnh chỉ đạo các Ban, ngành của tỉnh phải đảm bảo cấp gấp chứng nhận đầu tư đúng thời gian quy định và thực hiện nghiêm túc việc lấy ý kiến của các cơ quan hữu quan đối với các dự án đầu tư theo luật định.

Trong phạm vi thẩm quyền và trách nhiệm thì Ủy ban nhân dân tỉnh phải chủ động, tích cực đẩy mạnh hoạt động dự án đầu tư nước ngoài tại địa phương, thông qua việc xây dựng và ban hành danh mục đầu tư nước ngoài, chủ động tổ chức vận động xúc tiến đầu tư.

2.2.3.2. Xây dựng chiến lược phát triển kinh tế, xã hội ở địa phương

Chính quyền cấp như là trung tâm điều hành mọi hoạt động kinh tế, xã hội phạm vi toàn tỉnh. Có quyền trong việc phân cấp cho chính quyền cấp huyện, xã phù hợp với điều kiện của địa phương.

2.2.3.3. Quản lý ngân sách ở địa phương

Chính quyền cấp tỉnh có thẩm quyền quyết định và điều hành việc thu, chi thuộc ngân sách địa phương.

2.2.3.4. Quản lý đất đai ở địa phương

Chính quyền cấp tỉnh được tăng thẩm quyền và có trách nhiệm trong việc ban hành các quyết định về kế hoạch sử dụng đất đai trên toàn địa bàn tỉnh, quy định giá và quyết định giá cho thuê đất, hạn mức giao đất, cấp phép chuyển đổi mục đích sử dụng đất, thu hồi đất đối với người Việt Nam định cư ở nước ngoài thực hiện các dự án đầu tư trong nước; cho thuê và thu hồi đất đối với các tổ chức, cá nhân người nước ngoài, tổ chức tôn giáo...

2.2.3.5. Về quản lý dịch vụ công, cải cách hành chính ở địa phương

Chính quyền cấp tỉnh là cấp trực tiếp chỉ đạo cho chính quyền cấp dưới thực hiện cải cách hành chính theo các quy định của Trung ương và phù hợp với đặc thù riêng của địa phương.

2.2.3.6. Trong đảm bảo thực thi chính sách, pháp luật ở địa phương

Chính quyền cấp tỉnh là đầu tàu, chiến lược có vai trò rất quan trọng trong đảm bảo thực thi mọi chiến lược phát triển kinh tế,

xã hội ở địa phương theo quy định của Hiến pháp, pháp luật và sự chỉ đạo của Trung ương.

Chương 2.

CHÍNH QUYỀN CẤP TỈNH Ở BÌNH DƯƠNG THỰC HIỆN CƠ CHẾ PHÂN CẤP QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC GIAI ĐOẠN 1997-2017

3.1. Đặc điểm tự nhiên và hành chính tỉnh Bình Dương sau tái thành lập tỉnh

3.1.1. Đặc điểm tự nhiên tỉnh Bình Dương

Tỉnh Bình Dương có diện tích tự nhiên 2694,42 km² thuộc trung tâm miền Đông Nam Bộ. Đây là vùng có vị trí trọng yếu, có nhiều cửa ngõ ra vào, nối liền với nhiều nước Đông Nam Á thông qua đường bộ, đường thủy, đường hàng không.

Yếu tố tự nhiên, dân cư đã tác động không nhỏ đến quá trình phát triển của hành chính, đô thị Bình Dương sau khi tái thành lập tỉnh.

3.1.2. Đặc điểm hành chính tỉnh Bình Dương sau ngày tái thành lập

Sau nhiều lần được điều chỉnh về địa giới các đơn vị hành chính cấp huyện và cấp xã, trên địa bàn tỉnh có 03 Thành phố trực thuộc tỉnh (Thành phố Thủ Dầu Một (đô thị loại II); Thành phố Dĩ An và Thuận An (đô thị Loại III), 02 Thị xã, 04 huyện và 91 đơn vị cấp xã, phường.

3.1.3. Khái quát chung về tỉnh Bình Dương 1997 - 2017

Chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã tích cực, chủ động cụ thể hóa các Nghị quyết của Đảng cộng sản Việt Nam, của Đại hội Đảng bộ tỉnh để hình thành những định hướng tăng dần tỷ trọng công nghiệp, dịch vụ, hội nhập kinh tế vùng và khu vực; đưa Bình Dương trở thành địa phương có nền kinh tế tăng trưởng với tốc độ cao và toàn diện; có lợi thế so sánh để thu hút đầu tư, tạo dựng hướng kinh tế mở theo cơ chế thị trường; chú trọng phát triển công nghệ hiện đại, xây dựng Bình Dương trở thành một thành phố phát triển, hiện đại trong tương lai của vùng kinh tế trọng điểm phía Nam và tiến tới hội nhập sâu rộng với khu vực và thế giới.

3.2. Chính quyền cấp tỉnh Bình Dương hoạt động theo thẩm quyền trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giai đoạn 1997 - 2017

Chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã quán triệt sâu sắc và triển khai một cách tích cực, chủ động, linh hoạt mọi chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của nhà nước, định hướng phát triển địa phương của Đảng bộ tỉnh trong thực tiễn địa phương thông qua các nhiệm kỳ hoạt động của Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh.

3.2.1. Hoạt động của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương hai năm cuối của nhiệm kỳ 1994 - 1999

Ủy ban nhân dân tỉnh đã mạnh dạn phân cấp cho các ngành, các huyện, thị xã, xã, phường nhằm tạo điều kiện cho các đơn vị phát huy tính chủ động, tích cực trong quản lý nhà nước.

Trong thu hút nguồn vốn đầu tư của các doanh nghiệp trong

và ngoài nước.

Cải tiến thủ tục hành chính trong tiếp nhận, thẩm định và cấp giấy phép đầu tư, thường xuyên làm việc với các nhà đầu tư, các nhà doanh nghiệp, nhằm giúp đỡ họ trong vướng mắc, khó khăn.

Trong phương hướng chiến lược cho giai đoạn 2001 - 2010, ủy ban nhân dân cấp tỉnh đã chỉ đạo tập trung hơn trong công tác quy hoạch, xây dựng mới nhiều khu đô thị, Khu công nghiệp tập trung, chú trọng phát triển dịch vụ nhà ở cho công nhân, thu hút và đào tạo nguồn nhân lực, định hướng xây dựng thành công thành phố thông minh, tích cực hội nhập quốc tế.

3.2.3. Hoạt động của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương nhiệm kỳ 2004 - 2011

Chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong nhiệm kỳ 2004-2011 đã thực hiện tốt các chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của mình trong phạm vi quy định của Hiến pháp, pháp luật, các văn bản chỉ đạo của Quốc hội, Chính phủ. Sự nỗ lực đó đã góp phần không ngừng phát triển kinh tế, xã hội đảm bảo an ninh, trật tự xã hội, chăm lo đời sống vật chất, tinh thần của người dân trên toàn địa bàn tỉnh. Đồng thời, lan tỏa sự sáng tạo, mạnh dạn quyết định những vấn đề riêng của địa phương của chính quyền cấp tỉnh đến các tỉnh, thành trong cả nước.

3.2.4. Hoạt động của chính quyền tỉnh Bình Dương nhiệm kỳ 2011 – 2016

Chính quyền cấp tỉnh cùng các ban, ngành của tỉnh thường xuyên chăm lo, phát huy vai trò làm chủ tập thể của nhân dân, thực

hiện đúng đắn các mối quan hệ trong hệ thống chính trị của tỉnh.

Từng bước xây dựng cơ chế quản lý mới theo hướng tăng cường trách nhiệm, nâng cao năng lực cán bộ quản lý, phát huy tính chủ động, sáng tạo của cơ sở.

3.3. Thực tế thực hiện phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và địa phương của cấp tỉnh Bình Dương giai đoạn 1997-2017

3.3.1. Trên lĩnh vực phát triển kinh tế

3.3.1.1. Định hướng chuyển dịch cơ cấu nền kinh tế

Ngành công nghiệp có tốc độ tăng trưởng nhanh nhất, cán cân công nghiệp chiếm tỷ trọng lớn trong tổng GDP của tỉnh, kế tiếp là tỷ trọng các ngành thuộc lĩnh vực dịch vụ tăng khá. Điểm nhấn là tăng trưởng tỷ trọng công nghiệp, dịch vụ và giảm tỷ trọng nông nghiệp của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương.

3.3.1.2. Quy hoạch, xây dựng khu công nghiệp tập trung

Đẩy mạnh quy hoạch, xây dựng và đưa vào hoạt động các khu công nghiệp tập trung quy mô theo hướng mở.

Gắn liền mô hình khu công nghiệp tập trung với đẩy mạnh đô thị, khu dịch vụ thương mại, dân cư...

Tỉnh đã hình thành những năng lực mới, nâng cao năng lực cạnh tranh trong môi trường đầu tư tạo bước chuyển quan trọng trong tiến trình đưa địa phương phát triển xứng đáng là “một đỉnh” của tứ giác vùng kinh tế trọng điểm phía Nam.

3.3.1.3. Xây dựng hạ tầng giao thông

Như vậy, chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã tập trung xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật và cơ sở hạ tầng trên địa bàn theo hướng đồng bộ, liên hoàn: kết nối các đầu mối giao thông của đất nước, khu vực phía Nam, Đông Nam Bộ. Tạo một môi trường tốt và góp phần đắc lực cho quá trình phát triển kinh tế, xã hội của tỉnh trên bước đường công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

3.3.2. Cải cách thủ tục hành chính và chính sách thu hút nguồn lực

3.3.2.1. Cải cách thủ tục hành chính

Chính quyền tỉnh Bình Dương đã chỉ đạo thực hiện chương trình cải cách hành chính, đổi mới năng lực quản lý của đội ngũ quản lý nhà nước các cấp theo yêu cầu đáp ứng nhiệm vụ phát triển mới.

Công tác cải cách hành chính, nhất là cải cách thủ tục hành chính đã tạo được sự chuyển biến về ý thức, trách nhiệm giải quyết công việc của cán bộ địa phương đáp ứng tốt hơn yêu cầu của nhân dân và doanh nghiệp.

3.3.2.2. Thu hút nguồn vốn đầu tư của doanh nghiệp

Hàng năm, ủy ban nhân dân cấp tỉnh đều có những cuộc gặp gỡ và đối thoại với doanh nghiệp nước ngoài đầu tư tại Bình Dương, nhằm lắng nghe ý kiến của nhà đầu tư nước ngoài.

Thực hiện tốt các chính sách ưu đãi về thuế, giá thuê đất, cơ sở hạ tầng tốt đáp ứng yêu cầu sản xuất; giải quyết mọi thủ tục hành chính nhanh nhất cho nhu cầu sản xuất.

Điều này tạo ra một động lực quan trọng và tạo sức lan tỏa, tạo ấn tượng tốt đẹp khi đánh giá hình ảnh ĐP trong thu hút đầu tư.

3.3.3. Trên lĩnh vực đời sống xã hội - văn hóa

3.3.3.1. Giải quyết vấn đề việc làm và xóa nghèo trên địa bàn tỉnh

Để nâng cao chất lượng nguồn lao động và đáp ứng cho nhu cầu ngày càng mở rộng tỷ trọng công nghiệp trên toàn địa bàn tỉnh, ủy ban nhân dân cấp tỉnh Bình Dương đã phê duyệt quy hoạch mạng lưới đào tạo nghề và quyết liệt chỉ đạo trong thực hiện các giải pháp xóa nghèo theo tiêu chí của tỉnh.

3.3.3.2. Công tác xóa nghèo trên địa bàn tỉnh

Cùng với quá trình tăng trưởng kinh tế, làm thay đổi bộ mặt địa phương thì tỷ lệ hộ nghèo phải giảm đến mức tối đa. Từ năm 2006 trở đi, tỉnh đã không còn hộ nghèo theo tiêu chí của Trung ương. Hai năm liền (2015, 2016), tỉ lệ số hộ nghèo/số hộ tái nghèo của Bình Dương đều là 0%. Trong khi đó, tỉ lệ hộ nghèo chung của cả nước là 8,23% giai đoạn 2016-2020, tỉnh bắt đầu áp dụng chuẩn nghèo đa chiều.

3.3.3.3. Vấn đề xây dựng nhà ở xã hội cho người lao động ở tỉnh

Đảng bộ, chính quyền cấp tỉnh Bình Dương xác định đẩy mạnh phát triển nhà ở xã hội trên toàn địa bàn tỉnh là vấn đề cần thiết trong bối cảnh địa phương phát triển mạnh theo hướng đô thị hóa.

Chính sách nhà ở xã hội của tỉnh Bình Dương tuy tạo được tiếng vang tốt.

3.3.3.4. Phát triển nguồn nhân lực

Cùng với việc đào tạo nguồn nhân lực tại chỗ thì chính sách “trai thảm đỏ đón nhân tài” từ khắp mọi miền đất nước của tỉnh đã phát huy hiệu quả. Bình Dương thu hút được 267 người có trình độ sau đại học, gồm 3 phó giáo sư, tiến sĩ; 27 tiến sĩ và 237 thạc sĩ tập trung ở Trường Đại học Thủ Dầu Một và Trường Đại học Quốc tế Miền Đông.

3.4. Một số tồn tại hạn chế

Trên lĩnh vực kinh tế, xã hội Bình Dương thời gian qua, tuy có tốc độ tăng trưởng nhanh nhưng chất lượng, tính bền vững chưa thật vững chắc, hiệu quả chưa cao ở các khâu sản xuất, tiêu thụ hàng hóa trên thị trường và sức cạnh tranh khi hội nhập khu vực, quốc tế.

Các vấn đề giáo dục, xã hội, văn hóa nhìn chung còn khoảng cách “khá xa” so với tốc độ phát triển kinh tế. Bức tranh giáo dục nhìn chung còn nhiều vấn đề chưa ổn. Tình trạng thất nghiệp, thiếu việc làm vẫn là vấn đề mang tính cấp thiết, cần sớm giải quyết.

Vấn đề an ninh, trật tự trên địa bàn còn nhiều vấn đề nổi cộm, có chiều hướng gia tăng về tội phạm, có dấu hiệu của sự xuất hiện yếu tố tôn giáo mới ở các khu công nghiệp.

Về thủ tục hành chính đã có nhiều cải cách, nhanh, gọn như: một cửa một dấu, một cửa liên thông, lắp đặt thiết bị đánh giá thái độ phục vụ của cán bộ trong công tác hành chính các cấp... Tuy nhiên, công tác tham mưu cho việc soạn thảo văn bản của một số sở, ban, ngành chưa sâu sát thực tiễn; nhiều văn bản ban hành chưa đúng quy trình, thiếu nhất quán. Kế đó là cơ cấu nhân sự hành chính của một

số cơ quan đơn vị chưa đúng với chuyên môn, do vậy chất lượng giải quyết thủ tục hành chính cho người dân còn chậm trễ. Đó là chưa kể, thái độ làm việc của một bộ phận cán bộ công chức còn quan liêu, chưa thật sự hết mình vì công việc.

Về quy hoạch và xây dựng, công tác quy hoạch và đầu tư xây dựng cơ bản còn chậm và hạn chế, thiếu vốn. Từ đây khiến cho bức tranh hạ tầng đô thị thiếu đồng bộ, bộ mặt đô thị thiếu tính hệ thống, chưa theo kịp tốc độ phát triển thực tế của địa phương.

CHƯƠNG 4.

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC THI CƠ CHẾ PHÂN CẤP QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC CỦA CHÍNH QUYỀN CẤP TỈNH Ở BÌNH DƯƠNG

4.1. Quan điểm

Phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền địa phương nói chung và cấp tỉnh nói riêng là một đòi hỏi cấp thiết của thực tiễn thực hiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, hội nhập quốc tế.

Giúp Trung ương tập trung nhiều vào nhiệm vụ chiến lược cho cả nước, mặt khác tránh việc tập trung quá nhiều quyền lực vào Trung ương trong khi ở địa phương thì thiếu quyền để có thể đảm nhận và hoàn thành tốt công việc Trung ương giao phó.

Khắc phục cơ chế “xin - cho”, quan liêu, lạm dụng quyền lực khi quyền lực đó tập trung nhiều ở Trung ương.

Tạo điều kiện cho chính quyền cấp tỉnh phát huy tính chủ động, sáng tạo, tích cực nhằm khai thác triệt để thế mạnh về tài nguyên, tài lực, tài vật của từng địa phương.

4.2. Kiến nghị và giải pháp

4.2.1. Một số kiến nghị đối với Trung ương

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo tập trung thống nhất của Trung ương trong phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền địa phương.

Thứ hai, hoàn thiện hệ thống văn bản pháp luật về thẩm quyền, trách nhiệm và tổ chức, hoạt động chính quyền địa phương theo đường lối, chủ trương của Đảng, Hiến pháp của Nhà nước.

Ba là, phân cấp quản lý phải tính đến sự phù hợp với đặc điểm, tính chất của mỗi cấp, mỗi loại hình địa phương.

Bốn là, cụ thể hóa hơn nữa những lĩnh vực chính quyền địa phương có quyền quyết định hoặc phải phối hợp với cơ quan đại diện cho Trung ương.

Năm là, chú trọng yếu tố tâm lý chính trị và đặc điểm văn hóa vùng, miền trong hoạt động phân cấp quản lý đối với chính quyền cấp tỉnh.

Sáu là, tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra đối với chính quyền địa phương cấp tỉnh.

4.2.2. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của chính quyền cấp tỉnh

Bình Dương

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng, phát huy mối quan hệ giữa các tổ chức trong hệ thống chính trị trên địa bàn tỉnh

Thứ hai, tuân thủ các nguyên tắc phát triển trong quản lý điều hành phát triển kinh tế xã hội địa phương

Thứ ba, đẩy mạnh tính tích cực, chủ động của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương trong phát huy lợi thế nguồn lực, tiềm năng và gắn bó mật thiết với nhân dân địa phương

Thứ tư, đổi mới cơ chế thanh tra, kiểm tra, giám sát trong quản lý các cấp chính quyền ở tỉnh Bình Dương

Thứ năm, tăng cường bồi dưỡng nâng cao năng lực, phẩm chất đạo đức của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức chính quyền các cấp

KẾT LUẬN

Qua nghiên cứu về thực tiễn chính quyền cấp tỉnh ở Bình Dương thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước giữa Trung ương và chính quyền địa phương, chúng ta có thể rút ra một số kết luận như sau:

Thứ nhất, công cuộc đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế ở Việt Nam như hiện nay thì phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền cấp tỉnh là một vấn đề rất quan trọng. Nó vừa nhằm khắc phục tình trạng ôm đồm, quá tải về công việc của Trung ương vừa tạo điều kiện để chính quyền cấp tỉnh phát huy vai trò của

mình trên tất cả các lĩnh vực ở địa phương như: xây dựng, chỉ đạo tổ chức thực hiện quy hoạch tổng thể về phát triển kinh tế, xã hội; triển khai chủ trương, chính sách cũng như ban hành văn bản quy phạm pháp luật, phát triển văn hóa, giáo dục, y tế, an ninh, trật tự, cải cách hành chính... trên địa bàn tỉnh. Từ lý luận và thực tiễn cho thấy, chính quyền cấp tỉnh là một bộ phận cấu thành không thể thiếu trong bộ máy nhà nước hoàn chỉnh ở nước ta. Với vai trò là đầu tàu ở địa phương, chính quyền cấp tỉnh quyết định các vấn đề của địa phương trên cơ sở quy định của Hiến pháp, pháp luật và sự chỉ đạo trực tiếp từ Trung ương.

Thứ hai, tăng cường phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền cấp tỉnh là điều kiện tiên quyết nhằm đảm bảo cho địa phương ngày càng thực hiện tốt chức năng quản lý ở tầm vi mô và góp phần vào sự nghiệp tiến lên của đất nước. Mối quan hệ giữa Trung với chính quyền địa phương nói chung và cấp tỉnh nói riêng là quan hệ cấp trên với cấp dưới, nhưng chính quyền địa phương, do có tính độc lập tương đối của nó trong phạm vi được phân cấp, đương nhiên nó không phải là cánh tay nối dài của Trung ương. Kể từ khi đổi mới đến nay, đặc biệt khi Đảng cộng sản Việt Nam chủ trương đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa (1996) thì việc Trung ương phân cấp quản lý nhà nước cho chính quyền địa phương càng được xác định cụ thể và quyền hạn phân cấp cho chính quyền cấp tỉnh ngày càng được mở rộng trên nhiều lĩnh vực. Điều đó đã thúc đẩy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong phong trào thi đua xây dựng và phát triển kinh tế, xã hội giữa các địa phương trên tinh thần cạnh tranh lành

mạnh. Rõ ràng, sự phát triển vững mạnh của chính quyền cấp tỉnh trong cơ chế phân cấp quản lý nhà nước là đòn bẩy, bức phá quan trọng cho hệ thống chính quyền địa phương ở Việt Nam thời kỳ hội nhập quốc tế.

Thứ ba, quan điểm và chủ trương của Đảng cộng sản Việt Nam hiện nay để vai trò của địa phương ngày càng được phát huy trong nhiều lĩnh vực nhưng cần thiết phải tránh sự trùng lặp, chồng chéo khi giải quyết công việc giữa các Bộ, ngành Trung ương với chính quyền cấp tỉnh. Vì trên thực tế có nhiều công việc thuộc thẩm quyền của cơ quan Trung ương nhưng lại không có điều kiện trực tiếp giải quyết tốt; trái lại chính quyền các cấp ở địa phương dưới sự điều hành, quản lý của chính quyền cấp tỉnh có đủ điều kiện thực thi nhưng lại không đủ thẩm quyền để tiến hành. Đây là một sự vướng mắc từ cơ chế phân cấp quản lý. Để tránh thực trạng quan liêu, ôm đồm, bao biện và giảm bớt ách tắc trong giải quyết công việc nhà nước thì phương án tốt nhất vẫn là tăng cường vai trò của các cấp chính quyền địa phương, trước hết là cấp tỉnh.

Thứ tư, từ hoạt động thực tiễn trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước, chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã tạo cho mình một dấu ấn riêng trong mắt nhân dân cả nước và bạn bè quốc tế. Thành công bước đầu này được tạo dựng từ rất nhiều nhân tố, nhưng một trong những nhân tố quan trọng nhất là do chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã chủ động dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm cũng như sẵn sàng tháo gỡ và vượt qua mọi vướng mắc trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý giữa Trung ương và địa

phương để trở thành “điểm sáng”. Thông qua hoạt động thực tiễn, chính quyền cấp tỉnh ở Bình Dương không những góp phần vào khắc phục các hạn chế, tồn tại trong cơ chế phân cấp quản lý của Trung ương, mà còn rút ra nhiều kinh nghiệm, bài học về huy động nguồn lực tổng hợp từ trong nhân dân; sự sáng tạo, linh hoạt trong vận dụng các chính sách, chủ trương của Đảng, nhà nước. Tỉnh Bình Dương đã vận dụng và mở rộng phát triển theo quy luật lan tỏa. Kinh nghiệm phát triển từ sức lan tỏa với tinh thần chủ động, tư duy tích cực, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm của chính quyền cấp tỉnh Bình Dương đã và đang được nhân rộng, áp dụng tại các địa phương như Long An, Đồng Nai, Vĩnh Phúc, Bắc Ninh, Hải Dương

Thứ năm, trước tư thế và vận hội mới, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân tỉnh Bình Dương tiếp tục phát huy tinh thần đoàn kết, năng động, sáng tạo, chủ động vượt qua khó khăn, thử thách, triển khai thực hiện có hiệu quả nghị quyết Đại hội XII của Đảng và Nghị quyết Đại hội Đảng bộ các cấp, làm tiền đề thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ của tỉnh trong thời kỳ mới, thực hiện thắng lợi mục tiêu xây dựng Bình Dương trở thành đô thị loại I, với mục tiêu nâng cao mức sống vật chất, tinh thần cho người dân; tiến tới đô thị văn minh, giàu đẹp. Trong chuyến thăm và làm việc với tỉnh Bình Dương nhân kỷ niệm 20 năm tái thành lập tỉnh (1997 - 2017), Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã nhấn mạnh rằng Chính phủ kỳ vọng Bình Dương trở thành đầu tàu kinh tế phát triển mạnh nhất của cả nước trong nhiệm kỳ này (2016 - 2020). Bình Dương sớm trở thành thành phố trực thuộc Trung ương, một thành phố thông minh, một điểm đến cho các

nhà đầu tư và những ý tưởng sáng tạo, giữ vai trò dẫn dắt sự phát triển của cả nước, của cả vùng kinh tế trọng điểm phía Nam. Điều đó càng khẳng định Đảng bộ tỉnh Bình Dương chỉ đạo đúng đắn, chính quyền cấp tỉnh luôn tích cực suy nghĩ, trăn trở, nhạy bén trong vận dụng sáng tạo các chủ trương, chính sách của Đảng, nhà nước và luôn tìm biện pháp phát huy có hiệu quả các nguồn lực tại chỗ và thu hút từ bên ngoài, và nhất là không trông chờ, ỷ lại vào Trung ương. Rõ ràng, để đạt được những thành tựu như hiện nay, chính quyền tỉnh Bình Dương luôn tích cực, chủ động, năng động và sáng tạo phát huy được vai trò của chính quyền địa phương trong thực hiện cơ chế phân cấp quản lý nhà nước của Trung ương.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. *Chính quyền địa phương trong phân cấp quản lý nhà nước hiện nay* (tác giả), Tạp chí Lý luận chính trị số 11/2016, tr.80-83.
2. *Vai trò của chính quyền địa phương trong quản lý nhà nước ở Việt Nam thời kỳ hội nhập quốc tế* (tác giả), Tạp chí Giáo dục lý luận số 287, 01/2019, tr.57-64, 73.
3. *Nâng cao chất lượng hoạt động giám sát của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh* (tác giả), Tạp chí Lập pháp số 338, 04/2019, tr.11-18.
4. *Vận dụng Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy tính chủ động của Chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay* (đồng tác giả), Tạp chí Giáo dục lý luận số 307, 05/2020, tr.29-35.

5. Quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về phát huy vai trò của Chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay (tác giả), in trong: Ban tuyên giáo Đảng ủy khối Đại học, Cao đẳng TP. Hồ Chí Minh-Đảng Ủy Trường Đại học Sư phạm kỹ thuật TP. Hồ Chí Minh (2020): *Đảng cộng sản Việt Nam 90 năm sử vàng*, Nxb. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, tr.101-109.

6. Đảng bộ tỉnh Bình Dương lãnh đạo phát triển kinh tế - xã hội 1997-2020 (tác giả), Tạp chí Lịch sử Đảng, số 8/2020, tr.103-105